

AUTEUR EN ECOLOOG THOMAS VAN SLOBBE:

'De mensheid krijgt een

Onder het pseudoniem Ruben van Dijk schrijft hij ecothrillers, onder zijn eigen naam is Thomas van Slobbe natuuractivist. Zijn visie op de omgang van de mens met de natuur vertaalt zich in zijn boeken én in acties van de door hem opgerichte Stichting wAarde. 'Alles raakt uit evenwicht.'

TEKST FRANS GLISSENAAR

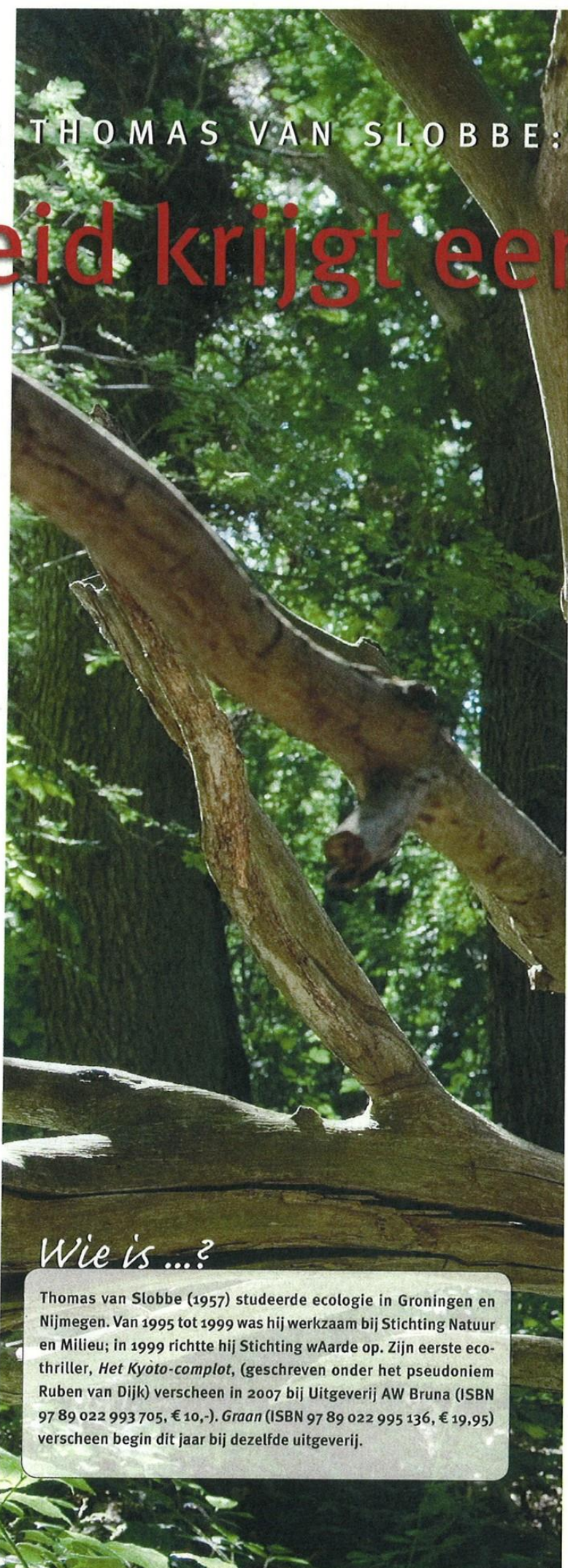
Het was echt heel erg smerig, om zo'n regenworm in je mond te voelen. Ik durfde hem niet levend op te eten, dus ik had het beestje even een paar seconden in kokend water gegooid. Ik wilde hem eigenlijk direct doorslikken, om er van af te zijn. Maar een vriend die erbij was zei dat ik dat niet moest doen, dat ik even moest proeven. En toen viel het inderdaad mee, het had een beetje de smaak van zoethout.' Het is Thomas van Slobbe ten voeten uit: het nooit bij woorden alleen laten, maar je ideeën in de praktijk brengen. In de research voor zijn meest recente ecothriller *Graan* ging hij behoorlijk ver. Daarin heerst hongersnood over de hele wereld, ook in Nederland, en wat kunnen mensen hier dan eten om in leven te blijven? Onder andere regenwormen dus, die zijn rijk aan eiwitten. Van Slobbe volstond niet met deze wetenschap alleen, hij wilde ook zelf ervaren hoe dat is, een regenworm eten. 'Het is wel een grens die je overgaat. Ik heb voor dit boek ook veel gesproken met mensen die de hongerwinter in de Tweede Wereldoorlog hebben meegemaakt. Dan hoor je van alles over tulpenbollen en dergelijke, maar ik heb niemand over regenwormen gehoord. Kennelijk wilden zij niet zo ver gaan, of ze wisten het niet.'

Terug naar de natuur

'Terug naar de natuur' in de meeste letterlijke zin is eigenlijk het motto van alle activiteiten waar Thomas van Slobbe of zijn alter ego Ruben van Dijk bij betrokken is. Terug naar de mogelijkheden die de natuur biedt, maar ook terug naar 'gevaren' die je in de natuur kunt tegenkomen en naar het herwaarderen van de onvoorspelbaarheid en geheimzinnigheid die de natuur kenmerken. 'Ik maak me ook niet zozeer zorgen over de natuur, maar over de mensen en het toenemende ontbreken van een ▶

Wie is ...?

Thomas van Slobbe (1957) studeerde ecologie in Groningen en Nijmegen. Van 1995 tot 1999 was hij werkzaam bij Stichting Natuur en Milieu; in 1999 richtte hij Stichting wAarde op. Zijn eerste ecothriller, *Het Kyoto-complot*, (geschreven onder het pseudoniem Ruben van Dijk) verscheen in 2007 bij Uitgeverij AW Bruna (ISBN 97 89 022 993 705, € 10,-). *Graan* (ISBN 97 89 022 995 136, € 19,95) verscheen begin dit jaar bij dezelfde uitgeverij.

Intervie

gebrek aan veerkracht'

relatie met de natuur. Er groeien generaties op in de steden die bij wijze van spreken denken dat een pak melk aan een boom groeit. En als ze dan al eens in de natuur komen, mogen ze alleen op het voorgedaande pad blijven

en niets aanraken. Er zijn ouders die hun kinderen verbieden om bramen te plukken! Dan krijgen ze vieze handen en misschien enge ziektes. Ik noem die kinderen de Unicura-generatie, die kunnen helemaal nergens meer tegen. De mensheid krijgt op die manier een gebrek aan veerkracht, want als er dan iets onverwachts gebeurt, weten we niet meer wat we moeten doen.' Hij noemt als voorbeeld een staking van vracht-wagenchauffeurs, enkele jaren geleden in Londen. 'Na drie dagen raakten mensen in paniek, omdat de schappen in de supermarkten leegraakten. Ze hadden er nooit bij stil gestaan dat het eten en drinken niet zomaar vanzelf in die supermarkt ligt. Die staking is toen snel opgelost om verdere chaos te voorkomen, maar het toont aan dat mensen zelf helemaal geen oplossingen meer weten te bedenken in geval van nood.'

Graantekort

In *Graan* ontstaat er wereldwijd hongersnood omdat al het graan ten onder gaat aan een geheimzinnig virus. Noodgedwongen zoeken mensen hun heil bij onkruid en brandnetels. Ook worden duiven, mussen en huisdieren opgegeten en is er op zeker moment geen enkele vis meer te vinden in sloot of gracht. Het lijkt vergezocht en irreëel dat zo'n situatie zich in het rijke Westen zou kunnen voordoen, maar sinds het boek uit is, zijn er al enkele dingen gebeurd die schrikbarend veel lijken op het scenario dat Van Slobbe in het boek schetst. 'Door hitte en droogte is een derde van de graanoogst in Rusland mislukt. Je ziet nu al dat de prijzen gaan stijgen en dat sommige landen extra voorraden beginnen in te slaan. In mijn boek schrijf ik over bewuste speculatie met de graanprijzen en daar wordt nu ook al over geklaagd.' Nog angstaanjagender is dat een van de gefantaseerde elementen in het boek – het herleven van oeroude virussen door het smelten van de ijskap – bij nader inzien niet zo fantasierijk bleek. 'Ik kwam later een wetenschappelijk artikel tegen waarin door enkele wetenschappers op dit gevaar werd gewezen: dat zich in ijslagen inderdaad virussen kunnen bevinden die al die eeuwen in leven zijn gebleven en die weer actief kunnen worden als het ijs smelt. Dat zijn dan virussen waar mens en dier geen enkele

JEFF MEUL/FN

weerstand meer tegen hebben. Bij dat soort gevaren staan we nooit stil als we het over klimaatverandering en opwarming hebben, maar dat zulke dingen kunnen gebeuren is wel tekenend. Alles raakt uit zijn evenwicht.'

Geen onheilsprofeet

Ondanks zijn fascinatie voor zulke rampzalige scenario's is Thomas van Slobbe geen onheilsprofeet. 'Ik ben niet pessimistisch en ook niet optimistisch. Het

is zoals het is en waar het in de toekomst heengaat is – zeker in de huidige situatie – moeilijk te voorspellen. Ik zie wel dat we zonder duurzaamheid en nieuwe omgangsvormen steeds verder vast dreigen te lopen. Gelukkig voelen mensen dat goed aan en willen ze daar ook steeds vaker iets aan doen.'

De door hem opgerichte Stichting wAarde houdt zich dan ook vooral bezig met dat 'doen'. Het ontwikkelen van theorieën en het bedenken van beleid mag dan belangrijk zijn, Van Slobbe gaat het vooral om de praktijk. Bijvoorbeeld op het gebied van het planten van bomen. Jarenlang liep de door Stichting wAarde en Vroege Vogels bedachte actie 'Bomen voor koeien'. Via donateurs en consumentenacties kwam er geld binnen waarmee meer dan 86.000 bomen in en langs weilanden zijn geplant. Die activiteit wordt nu in ruimere zin voortgezet onder de slogan 'Plant je voort', een actie die de steun heeft gekregen van het Avatar Hometree Initiative. De producent van de succesvolle 3D-film *Avatar* stelt geld beschikbaar voor een campagne om wereldwijd voor het eind van dit jaar één miljoen bomen te planten en heeft daarvoor in Nederland samenwerking met Stichting wAarde gezocht (zie voor verdere informatie: www.plantjevoort.nl).

Stadsguerrilla

Het gaat Van Slobbe naast het planten van die bomen óók om de beleving eromheen. Vandaar dat de auteur zich ook bezighoudt met wat hij een vorm van 'stadsguerrilla' noemt: 's avonds laat in de stad de straat op met een paar boompjes en dan aan uitgaanspubliek vragen waar ze neergezet moeten worden. 'Dan merk je dat ook jongeren die om drie uur 's nachts uit de kroeg komen daar wel over na willen denken en vaak ook heel goede ideeën hebben voor een plek. Zo krijgen we steeds meer inzicht in de straatwaarde, de moderne beleving, van duurzaamheid. En het grappige is dat veel van die boompjes ook gewoon blijven staan, omdat ze ergens komen waar niemand ze opmerkt, of waar in ieder geval niemand zich aan ze stoort.' Het is typerend voor Van Slobbe's visie op de omgang van de mens met de natuur. 'Ik verzet me heel erg tegen het beeld van natuur als een van de consumptieartikelen die ons ter beschikking staan. Iets met een hekje eromheen

Nacht van de Nacht-verhaal

Op zaterdag 30 oktober vindt de zesde Nacht van de Nacht plaats. De Provinciale Milieufederaties en Stichting Natuur en Milieu willen met dit jaarlijkse evenement aandacht vragen voor de schoonheid van de donkere nacht. Naar aanleiding van de Nacht van de Nacht heeft Thomas van Slobbe speciaal voor Grasduinen en Vroege Vogels een spannend verhaal geschreven, dat je op de volgende pagina's kunt lezen. Het vervolg – een hoorspel – is te beluisteren op zondag 24 oktober tussen 08.00 en 10.00 tijdens de uitzending van Vroege Vogels op Radio 1.

Speciaal geschreven voor Grasduinen en Vroege Vogels

MELVIN REDEKER/FN

*'Ik noem die kinderen de Unicura-
generatie, die kunnen nergens meer tegen'*

**Door de actie Bomen
voor Koeien zijn ruim
86.000 bomen in wei-
landen geplant.**

waar we dan op zondag van kunnen genieten en verder niets. Wij moeten onze relatie met de natuur verdiepen. Natuur kan mooi zijn, maar ook lekker, of gevaarlijk. Klim als kind maar in die boom en val maar eens een keer naar beneden omdat die tak het niet houdt. Het maakt je als mens weerbaarder. Ik weet zeker dat als we meer in de natuur zouden zijn, we in Nederland niet honderdduizenden mensen zouden hebben die antidepressiva moeten slikken. En waarom mogen we in veel natuurgebieden niet van het pad af? In negen van de tien gevallen kan het voor de natuur helemaal geen kwaad als mensen lekker tussen de struiken kunnen struinen of kastanjes gaan plukken. En dat besef begint ook wel steeds meer door te dringen. Staatsbosbeheer heeft op een groot aantal terreinen de bordjes dat je alleen op de paden mag lopen al weggehaald. Maar wat krijg je dan? Als mensen van het pad af gaan, worden andere wandelaars boos en roepen dat dat niet mag. Zo geconditioneerd zijn we inmiddels al. ■

DUCAN USHER/FN

Verboden toegang na zonsondergang

TEKST RUBEN VAN DIJK/THOMAS VAN SLOBBE • ILLUSTRATIES LASZLITO KOVACS

Het was een beetje nonchalant, dat geef ik toe. Het rode waarschuwingslampje was vanochtend al aangegaan. Maar ik was laat voor mijn werk. Dacht dat het op de terugweg ook nog kon. Dus reed ik door. Geen probleem. Meteen na het werk ging ik uit eten met Angela, van afdeling verkoop. Lekker eten. Twee glaasjes wijn. Een warme zoen in de parkeergarage.

De weg door het bos was donker. Geen lantaarnpalen; geen tegenliggers. Nauwelijks sterren. De auto stotterde halverwege een nummer van Marco Borsato. Ik gleed hem soepel in de berm, kilometers voor de benzinepomp, en wachtte relaxed tot Borsato uitgezongen was. Dat is, vind ik zelf, een van mijn kwaliteiten, dat ik vrijwel altijd rustig blijf. Niets is het waard om je druk over te maken. Zeker in Nederland niet. We kennen hier geen echte problemen. Geen hongersnood, bedoel ik. Of oorlog. Hooguit een oneffenheidje op de weg.

Ik zette de radio uit en keek om me heen. Een stille, donkere nacht in het bos. Er was niets te zien en dat was mooi. Een zee van tijd en ruimte. Angela zou dat niet waarderen. Die was meer van de stad. Ze wilde met me naar het casino. Aanstaand weekend al. Misschien een nacht in een hotel.

Ze was duidelijk onder de indruk van me geweest. Waar ik mezelf toch vooral als een soort veredelde kantoorclerk zie – ik zit tenslotte bijna mijn hele loopbaan in één en hetzelfde ietwat stoffige kantorencomplex –, zag Angela mij als een verpersoonlijking van succes. Knap, ach ja. Sterk. En, ook niet onbelangrijk, met een goed inkomen. Bijna drie keer modaal.

Ik stapte uit en plaste met volle overgave tegen de dichtstbijstaande boom. Daarna stapte ik weer in de auto. Wachten tot er iemand voorbij zou komen. Maar na tien minuten was er nog steeds niets gebeurd. Dan ga je denken. Een vreemde man in het donker, wie zou daar voor stoppen? Een onbehaaglijk gevoel. Het leek me ook zo suf om te moeten opbiechten dat ik zonder benzine stond. Met een lege jerrycan in mijn hand. Dat zou wel een erg grote domper op de avond zijn. Via de nummerinformatie liet ik me doorverbinden met de taxicentrale. Deze zou 'zo snel mogelijk' een taxi mijn kant op sturen.

Nee, helaas, de telefoniste kon niet zeggen hoe lang dat ongeveer zou duren.

Over de auteur

Ruben van Dijk is het pseudoniem van Thomas van Slobbe, algemeen directeur van de groene denktank Stichting wAarde (zie interview op pagina 52). Hij schreef ook de bloedspannende eco-thrillers *Graan* (uitgeverij A.W. Bruna, 2010) en *Het Kyoto-complot* (uitgeverij A.W. Bruna, 2007)

'Ongeveer? Een half uurtje? Een uur? Langer?'

'Het is natuurlijk wel een uithoek', zei ze.

Om de accu te sparen, trok ik de sleutel uit het contact. Geen radio. Geen licht. Geen ventilatie. Uittappen. Slenteren. Ijsberen door de berm. Zonder dat ik daar echt een besluit over nam, liep ik bij de auto vandaan. In de richting van de benzinepomp, pakweg vijf kilometer verderop. Op zo'n moment ben je tot veel meer in staat dan je zelf denkt. Ik zag eerst niets, het was stikdonker, maar kon na een tijdje toch steeds meer vormen onderscheiden. Ik zag, nee ik vermoedde de donkere silhouetten van de bomen langs de weg. De muur van struiken aan de bosrand. De weg zelf zag ik niet, omdat ik daarvoor naar beneden moest kijken. De duisternis in, als het ware.

Ook mijn gehoor deed me versteld staan. Bij nader inzien bleek de stilte flink wat geluiden in zich te dragen. Een briesje dat zich een weg baande door de toppen van de bomen. Geritsel van de één of andere vogel. Ergens, boven in een boom. Het bos sliep, snurkend als een oude vrijster.

Na een klein halfuur lopen kwam ik op een splitsing. Bij daglicht had ik deze nooit gezien. Eén weg links naar voren, de ander flauw naar rechts. Op de tast probeerde ik uit te maken welk van de twee de normale weg was. Eén weg geasfalteerd, de ander een zandpad, dat zou mooi zijn. Maar ik kwam er niet goed uit. Begon het ook wat koud te krijgen. Struikelde een keer. Wordt er chagrijnig van. Zo nu en dan weken de wolken wat uiteen, waardoor de sterren iets meer ruimte kregen. Een nauwelijks waarneembare goudgele verlichting achter een donker bladerdek, tot het wolkendek zich weer sloot. Ik zette er de pas in. Fern. Ongevoelig voor de kou en de vage dreiging van de duisternis.

Want, laten we wel wezen, zo groot kon het bos niet zijn. Ik had er vroeger wel eens in gewandeld. Op een zondagmiddag, zoals dat hoort. Het was best een mooi bos. Nauwelijks gecultiveerd, met slingerende paden en af en toe een bordje waarop werd toegelicht hoe bijzonder de natuur er wel niet was. Plaatjes van haviken. Een foto van een boomarter die net zijn kop uit een holle boom naar buiten stak. Dat herinner ik me nog. *Wildness gardening*. Wilde natuur op de vierkante meter.

Het pad waarop ik liep, werd langzaam smaller. Eerst had ik dat niet door, of misschien wilde ik het niet doorhebben, maar na een tijdje zwiepten de takken me van beide kanten in het gezicht. Wat eerst asfalt had geleden, was zand geworden. En kiezels. Dennen-appels. Eikels. Takken. Dat was natuurlijk het moment dat ik terug had moeten keren, terug naar de auto, gewoon wachten op een taxi of een voorbijganger. Als ik dat gedaan had, was het allemaal niet gebeurd. Maar dat is achteraf gepraat. Op dat moment leek het me allemaal zo moeilijk niet. Ik was teveel naar links afgebogen, dat was duidelijk, maar de weg naar het benzinestation maakte uiteindelijk óók een bocht naar links. In feite sneed ik dus gewoon de bocht af. ►

Het ging allemaal niet zo snel meer – je moet toch uitkijken dat je niet pardoes tegen één of andere tak aanloopt en onderwijl heb je allemaal brandnetels en doornstruiken waar je achter blijft steken – maar ik had geen haast. Zolang ik maar in beweging bleef, leek het me, zou alles goed komen.

Ergens in de verte klonk de kreet van één of andere vogel. Ik dacht een uil. En meteen daarna nog één en nog één, alleen dit keer heel dichtbij. Vanaf dat moment had ik het gevoel dat ik, bij iedere stap die ik zette, werd gadegeslagen door vogels, of andere dieren, die me vanuit het duister met grote ogen volgden. Ze deden niets. Ze maakten geen geluid meer. Maar ze waren er, dat kon ik voelen. En ze werkten me steeds meer op mijn zenuwen.

'Rot op', riep ik. 'Klotebeesten.'

Ik schrok me een ongeluk toen het bos luidkeels reageerde.

De ringtone van mijn mobieltje sneed de stilte van de nacht aan flarden.

Snel peuterde ik het ding uit mijn binnenzak en drukte op ont-vangst. Het mobieltje gloeide op tot er een vrij helder licht van het beeldscherm afstraalde. Daar had ik niet aan gedacht. Voor het eerst kon ik zien waar ik was: de dikke bomen om me heen, de tak waaraan ik bijna mijn hoofd gestoten had, de bladeren op de grond, struiken...

Verbaasd keek ik om me heen; mijn wereld zag er opeens veel kleiner, veel 'normaler' uit. De duisternis was op slag getemd. Van enige dreiging of spanning was geen sprake meer.

De ringtone drong aan. Wie belde me om drie uur 's nachts?

'Hallo?'

'Ja, hoi, met mij.'

'Angela?'

Wat een nacht! Ik zag ons weer zitten, het glas naar elkaar heffend, elkaar in de ogen kijkend aan tafel in het restaurant.

'Slaap je al? Ik bedoel, vind je het erg als ik je zo laat nog bel?'

'Nee, natuurlijk niet. Is er iets? Een probleem?'

'Nee, nee... juist niet. Ik lag nog wat na te genieten en bedacht dat je pas nu ongeveer thuis moet komen. Drie kwartier rijden, zei je toch?'

'Ja ongeveer, maar...'

'Het was leuker dan ik dacht, weet je. Jij was, nou ja, anders dan...'

Gewoon... Ik vond het fijn met je en dat wilde ik even laten weten.'

Ze leek een beetje beduusd dat ze me echt aan de lijn gekregen had en had verder niets te zeggen. Ik ook niet. Haar stem paste slecht bij de omgeving.

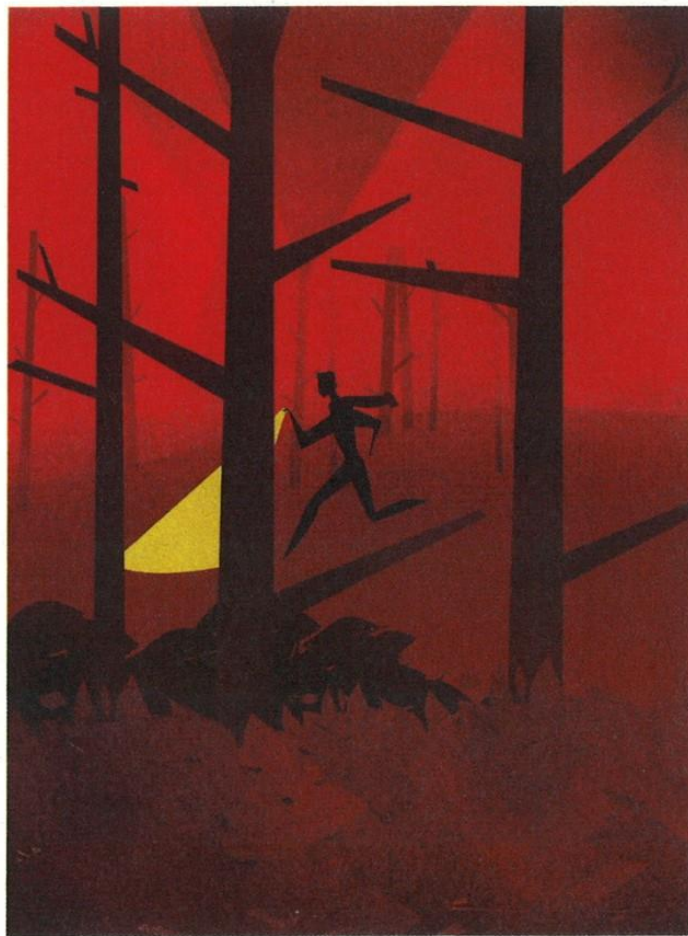
De boom, pal voor me, had een gigantisch wortelstelsel dat kronkelend als een nest slangen tot langs, rond en onder mijn voeten reikte. In de gloed van mijn mobieltje leek iedere ronding van

**Het bleef maar komen:
kreunend, krakend, knorrend,
briesend... keer en keer opnieuw,
steeds van een andere kant**

kostbaar marmer, een meesterwerk van beeldhouwkunst. Dat leidde me af; ik had nog nooit zoiets moois gezien.

'Wat lief', mompelde ik, 'dat je daarvoor belt.'

Na een verlegen 'tot morgen' legde ze weer neer. Ik liet me op mijn knieën zakken en gleeed met mijn vingertoppen over de wortels heen. Ze voelden koel en glad. Iemand had me ooit verteld dat een boom onder de grond even groot is als daarboven, maar dat kon ik me moeilijk voorstellen. De wortels waren vuistdik, terwijl de stam een omtrek van wel anderhalve meter had. Hoe hoog de boom was, kon ik niet zien. Het licht van mijn mobieltje reikte lang niet ver genoeg, de stam loste boven mij gewoon op in het duister van de nacht.

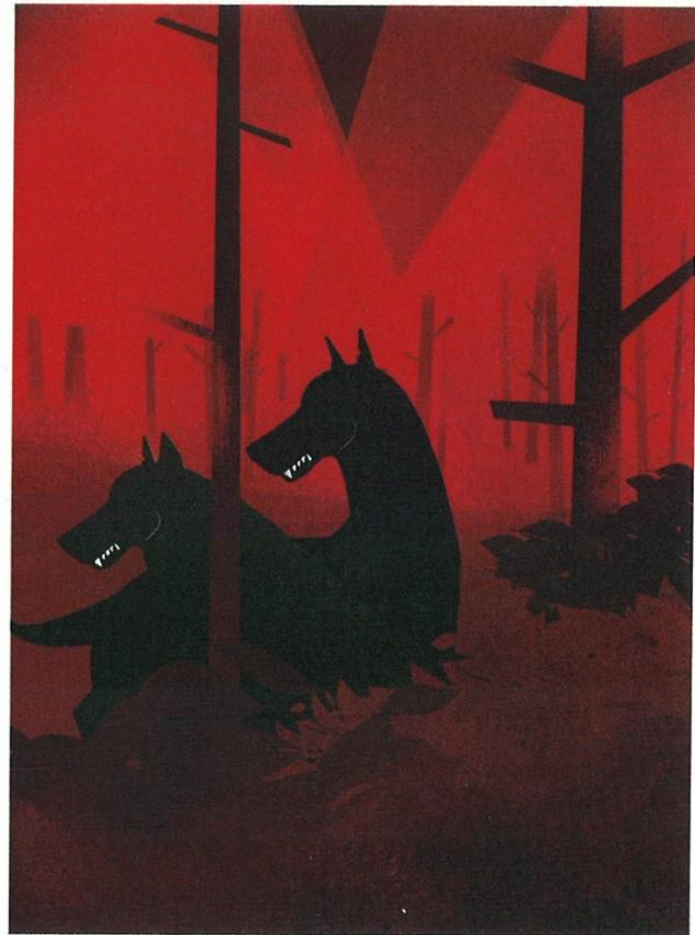

Ik telde, op iets meer afstand, nog zes grote, vaag verlichte bomen om me heen. Daartussen tal van kleine sprietjes, struiken, varens. Tussen de varens zag ik een aantal bleke vlekken, die bij nadere beschouwing redelijk grote paddenstoelen bleken te zijn. Van die witte bollen.

Dit was nog eens iets anders dan mijn huis of mijn kantoor. Binnen de bescheiden lichtkoepel van mijn mobiel was er steeds iets nieuws te zien. Een nachtvlindertje fladderde voorbij. Een knalrode spin kroop langs mijn linkerschoen omhoog. Ik schopte hem van me weg, uit het zicht, de duisternis in.

Mijn ogen, verblind door het schijnsel van mijn mobieltje, zagen geen sterrenschijnsel meer, geen diepte en geen silhouetten. Alles wat zich op meer dan twee meter afstand van mij bevond, werd opgeslokt door de duisternis. Terwijl alles wat zich in die duisternis bevond, mij juist heel goed kon zien. Ik stelde me voor dat ieder dier in een omtrek van pakweg een paar honderd meter nu mijn kant opkeek, naar die rare, fel verlichte man die zo dom was te verraden waar hij was.

Dit licht, besefte ik, maakte me tot een aantrekkelijke, weerloze prooi voor ieder roofdier dat daar ergens tussen de bosjes sloop. Duizend ogen in de nacht. Vanuit holtes in de bomen, burchten onder de grond, nesten in de takken... van alle kanten keken ze me aan. Vastberaden zette ik het mobieltje in sluimerstand en stopte het uit het zicht, terug in mijn binnenzak. Het was inmiddels knap koud en ik verlangde naar een kop thee en een warm bed. Dit was noch het moment om met Angela te kletsen, noch het moment om van mooie vormen en kleuren te genieten. En dus deed ik wat ik moest doen. Stap voor stap, in het stikdonker, baande ik mij een pad in de richting van waar ik hoopte dat de weg naar de benzinepomp zou liggen. Het was afzien. Voortdurend zwiepten er takken in mijn gezicht en vaak zaten daar venijnige, scherpe punten aan. Maar dat was het ergste niet.

Ik had vooral last van mijn eigen zorgen over rondsluipende dieren. Nuchter bezien leken deze overdreven. Dit was tenslotte Nederland, niet echt een land dat bekendstaat om zijn krokodillen of leeuwen – of beren. De dichtstbijzijnde wolven, meende ik te weten, zaten ergens in Duitsland. In een verlaten industriegebied ten zuiden van Berlijn. Maar het was wél waarschijnlijk dat hier zwijnen liepen, grofgebouwd met kromme slagstanden waarmee ze knorrend in de aanval konden gaan. Of stieren. Van die Schotse hooglanders, al had ik die hier nog nooit gezien. Dat soort dieren wil je echt niet tegenkomen in het donker.

Ik wilde mijn mobieltje weer pakken, om mezelf bij te schijnen. Dat zou het lopen zoveel makkelijker maken. Maar de bomen kraakten en de uilen klaagden en al mijn nuchtere overwegingen verdampden in het donker. Gedachten hebben houvast nodig, helder afgebakend, en daar was hier geen sprake van. Er was louter duisternis en ruimte, veel te veel ruimte, aan alle kanten. De nacht was onbegrensd en ik durfde daar niet tegenin te gaan door zomaar licht te maken.

Het bos kreunde. Ik kon met geen mogelijkheid vaststellen wat dat geluid veroorzaakte. Eerst dacht ik aan boomtoppen die langs elkaar heen wreven. Maar naarmate ik langer doorliep, deed het me steeds meer denken aan de laatste ademnood van een dier. Jankerig. Langgerekt.

Het bleef maar komen: kreunend, krakend, knorrend, briesend... keer en keer opnieuw, steeds van een andere kant. Het deed me aan wolven denken, hoe onwaarschijnlijk dat ook was. Of, bedacht ik met schrik, aan zwerfhonden, aan roedels verwilderde honden die ongezien de Nederlandse velden en bossen onveilig maakten. Op het Journaal had ik een keer een filmpje gezien over zwerfhonden die op Sicilië een toerist aanvielen. Zo'n filmpje gaat je niet in de koude kleren zitten, die beesten waren ongelooflijk wreed en effectief; ze zwermden om hun slachtoffer heen, altijd

ronddraaiend, altijd in beweging. De arme man had geen schijn van kans, iedere keer wanneer hij een aanvallende hond van zich af probeerde te slaan, vielen andere honden hem in zijn rug aan. Ze sprongen naar hem op, beten in zijn been, zijn zij, zelfs in zijn schouder, rukten hele happen vlees uit zijn lichaam en waren weer verdwenen voor de man zich kon omdraaien. En het ging maar door, het ging maar door. Degene die het had gefilmd, krijsend, gillend van afschuw en paniek, was duidelijk te bang om in te grijpen.

Het zweet brak me uit. Shit! Het waren honden die ik hoorde. Of wolven. Nee, honden. Zwerfhonden. Shit! Shit, shit, shit! Ik kon ze nu duidelijk horen. Ze moesten de gloed van mijn mobieltje hebben gezien en kwamen nu razendsnel dichtbij. Ik verstijfde van angst en had geen idee wat ik moest doen. Doorlopen had geen zin. Ik wist niet eens van welke kant ze kwamen, de geluiden waren nu overal.

Natuur, begreep ik nu, is rauw en wild. Niet iets om van te genieten

De struiken om me heen waren te klein. En de grotere bomen hadden een gladde, hoge stam. Geen schijn van kans dat ik daar in zou kunnen klimmen. Ik sprintte van boom naar boom, wanhopig op zoek naar een tak waaraan ik me omhoog zou kunnen hijsen, maar het had geen zin. De beuken waren stram en stijf. Volkomen ontoegankelijk. Ik dwong mijzelf om mijn kop erbij te houden. Het laatste wat ik nu moest doen, was als een kip zonder kop in het donker rondjes gaan rennen en aan boomtakken gaan trekken. Het gejack hield aan en leek steeds luider te worden. Ik besloot bij de boom met de dikste stam te blijven. Rugdekking was belangrijk. Als ik dan toch aangevallen zou worden, dan enkel van voren. Er lagen veel takken op de grond. Ik kroop haastig heen en weer en sprokkelde er zoveel mogelijk bij elkaar. De stevigste stak ik in de grond, naast, nee, tegen elkaar. De dunnere takken propte en vlocht ik daar, zo goed en kwaad als het ging, tussendoor. Een vesting, een hut in drie minuten. Niet al te stevig, niet al te groot, maar wel snel klaar en een stuk beter dan niets. Ik kroop door het grootste gat naar binnen, sloot de toegang af met de twee takken die ik speciaal daarvoor had klaargelegd en ging zitten, met mijn rug tegen de boom.

Vastbesloten om mijn huid zo duur mogelijk te verkopen, bereidde ik mij op de confrontatie voor. Van een korte houtsplinter probeerde ik een mes te maken. Een soort dolk. Veel meer kon ik niet doen. Zo te horen namen de honden de tijd om zich te groeperen voor de aanval. Links achter mij klonk het aanhouden-de gejack. Recht voor me een dreigend gekraak. Verder niets. Geen beweging nu. Geen geluid. Niets dat de dieren op mijn spoor kon brengen. Ineengedoken als een angstig ree bleef ik zitten, doodstil, één brok waakzaamheid. Koud en stram, maar klaar om toe te slaan. Ik trok mijn benen op, sloeg mijn armen om mijn knieën en baalde dat ik geen deken of kussen uit mijn auto meegenomen had. De kou drong door mijn billen, kroop langs mijn ruggengraat omhoog, via mijn schouders, mijn nek, naar mijn mond, tot mijn tanden ervan klapperden. In een poging warm te blijven, spande ik één voor één alle spieren van mijn lichaam aan. Eerst die van mijn rechtervoet, dan van mijn andere voet, dan de spieren van mijn onderbenen, mijn knieën, mijn bovenbenen... Enzovoort.

Misschien was het overdreven wat ik deed. Ik wist niet eens zeker of het zwerfhonden waren. Maar mijn zintuigen stonden op scherp en geloof me, zo'n donker bos nodigt niet echt uit tot relativeren. Hoe klein, hoe minuscuul klein de kans ook was dat het gekreun van agressieve honden kwam, het was genoeg om mijn nekhaan overeind te doen staan. Vooral ook omdat ze ►

van alle kanten konden komen. En ik zag helemaal niets! Ik dacht aan Angela, vol spijt dat ik niet bij haar gebleven was. Zo'n nacht in een hotel, waarom had ik daar niet veel eerder op aangestuurd? Nu was het misschien te laat. Er spookte van alles door mijn hoofd. Herinneringen. Vriendinnen van vroeger. Gemiste kansen. En dat stomme, dreigende gekraak bleef maar aanhouden! Was dit hoe reeën altijd sliepen? Eén oor gespits, hoe moe, koud, nat of hongerig ze ook waren? Nooit echte rust? Nooit echte veiligheid? Gold dit voor alle dieren? Overal? Hoe voorkwamen zij dat ze gek werden van angst, dat ze zich allerlei gevaren voor de geest haalden die er misschien niet waren? Of andersom, dat ze indommelden terwijl de honden kwamen? Dat laatste zou mij niet overkomen! Van verslappen was geen sprake. Bij het minste of geringste geluid, om de paar seconden, verstijfde ik.

Alleen mensen die ooit zelf 's nachts door bossen hebben gedwaald, zullen begrijpen wat er dan door je heen gaat. Iedere kreet, iedere zucht, ieder gekreun, gekerm en gekraak snijdt door merg en been, gewoon omdat je niet weet wat het veroorzaakt en waar het vandaan komt. Iedere schaduw is gevaarlijk. Afstanden zijn niet in te schatten. Ik kon in ieder geval op geen enkele manier vaststellen wat er om mij heen bewoog. Een roedel zwervhonden, dat was mogelijk, of iets kleiner, iets onbekends... Een giftige spin, een adder onder het gras, een windvlaag, een wolf met hondsdolheid – je kunt het zo gek niet bedenken, ik had geen flauw idee.

**Dit was enger dan alle wolven
en zwerfhonden bij elkaar.
Mijn zenuwen konden het
eenvoudigweg niet aan**

Boven mij bewoog iets. Ik wist het al voordat ik het hoorde. Een vogel of een eekhoorn, vast niets gevaarlijks denk ik achteraf, maar mijn zenuwen konden het gewoon niet aan. Als een wildeman prikte ik met mijn stok naar boven, de lucht in, zonder ook maar iets te raken. Sissend, in de hoop het dier of ding weg te jagen, zonder mijn aanwezigheid aan anderen te verraden.

En toen kwam de jeuk. Eerst voelde ik iets op mijn onderrug, net boven de riem van mijn broek. Krabben hielp niet. Er kroop een diertje onder mijn hemd, omhoog tot mijn oksels. En niet veel later in mijn onderbroek, in mijn bilspleet, in de richting van mijn kruis. Mieren, dacht ik. Maar ook dat wist ik niet zeker. Het konden teken zijn. Besmette teken. Ziektes. Rare larven. Ik trok mijn broek uit, half gehurkt in mijn hut, en probeerde mijn huid schoon te vegen, maar ik verloor mijn evenwicht en eindigde nog viezer, nog kouder, nog jeukeriger dan ik al was. Dit was enger dan alle wolven en zwerfhonden bij elkaar. Ik trok het niet meer. Ik kookte over bij de gedachte, nee bij de zekerheid, dat die besmette teken mijn holtes binnen zouden kruipen, traag maar onverzettelijk met die rare pootjes en hun monsterlijke kleine kopjes. In één ruk stond ik rechtop, de hut aan flarden trekkend, wrijvend, krabbend, radeloos. Na alles wat ik had meegemaakt, was het dit ongedierte dat me de nek omdeed. Hier, midden in het donkere bos, kon ik dat er gewoon niet bij hebben. Ik schudde mijn lijf. Sprong van de ene voet op de andere om het gekriebel van mij af te schudden, maar het hielp geen zier.

Zonder er bij na te denken, zette ik het op een lopen. In blinde paniek ging ik ervandoor. Als een soort snelwandelaar baande ik me een weg door de struiken, mijn armen gestrekt uitgestoken, in een tot mislukken gedoemde poging de takken uit mijn gezicht te houden. Het ging snel, maar ik wilde sneller, weg bij de teken vandaan, de mieren en de muggen, de jeuk, de ziekten, de besmettingen, de termieten, de slakken, de honden en de zwijnen. In volle vaart rende ik door de duisternis. Bang. Ik had geen idee

welke kant ik opging en het maakte me ook niets uit. Ik wilde weg. Weg uit dit bos. Doodsbang. En op een vreemde manier ook opgewonden.

Het gaf namelijk een kik dat ik zo snel kon rennen zonder ergens tegenop te knallen. De angst gaf me vleugels. Mijn ogen zagen beter dan ooit. Iedere schaduw, ieder silhouet... het was alsof ik een nachtkijker op had, zo'n ding dat weleens in oorlogsfilms op tv te zien is. Als er een boom voor me opdook, onverlicht onder het donkere bladerdek, met takken die zich op ooghoogte gevaarlijk naar me uitstrekten, zwierde ik er zonder vaart te minderen omheen. Het leek of ik obstakels rook. Een braam. Of een sleedoorn met zijn venijnige stekels. Allemaal geen probleem! Ik rende en rende, weg van het gevaar, er was niets dat mij nog stoppen kon.

Dit was een staat van bewustzijn die ik nooit eerder meegemaakt had. Ik wist niet dat mijn bloed zo snel stromen kon, dat ik zo snel, zo bang, zo sterk, zo levend kon zijn.

Minutenlang sprintte ik zo door de bossen. Gillend, jubelend als een havik in de lucht. Er was geen weg, geen pad, laat staan een spoor van de bewoonde wereld. Een ander land leek het, een andere dimensie. Dit was in niets te vergelijken met het bos dat ik kende van mijn gezapige zondagmiddagwandelingen, in het voorjaar wanneer de zon scheen en je om de paar minuten een beleefd groetende medewandelaar ontmoette.

Natuur, begreep ik nu, is rauw en wild. Niet iets om van te genieten. Bijna alle natuurbeschermers stelden het veel te zoetsappig voor. Genieten is een veel te lief en te vrijblijvend woord. Natuur past daar niet bij, het zou zich nooit laten vangen in de comfortzone van onze maatschappij. Natuur was gruwelijk, het was dood en leven tegelijk. Dit bos was ontzagwekkend, het was mooi, het was prachtig, maar ook ongekend gevaarlijk met zijn hondsdolle honden, zijn zwijnen en stieren, zijn besmette teken en insecten, zijn krijsende uilen en het gekmakende gekraak. Dit bos was ik, ik was het bos, rennend, hijgend, bang, bevreesd... En tot mijn verbazing voelde ik mij goed, letterlijk 'vreselijk goed.' Waarom las je daar nooit over? Over de angst. Over de vergeten wildheid in jezelf, over dat ontzagwekkende deel van het leven waar niemand mij ooit eerder over had verteld.

Mijn jas bleef haken aan een tak, maar ik rende door. Pal voor me sprongen een paar reeën op. Ze renden meters met me mee, voor ze van me wegdraaiden, naar veiliger oorden of nieuwe gevaren. In de verte klonk een blaf of grom. Niet van een hond, maar van een vos, das of zwijn. Overal geritsel in de takken. Niets in dit bos leek nog te slapen. En ik rende voor mijn leven.

Opeens meende ik wat te zien, links voor me, vrij ver weg. Ik hield stil en keek, zag niets, bleef kijken. Ingespannen turend tot mijn ogen er pijn van deden. Onderwijl moest ik me aan een boomstam vasthouden om niet om te vallen, want al die tijd bonkte mijn hart als een bezetene, meedogenloos dreunend in beide oren. Mijn adem kwam met horten en stoten tot rust. En ja, opnieuw, nu wist ik het zeker. Ik had, vaag trillend tussen het gebladerte, een lichtje gezien. Een lamp die bewoog.

Aarzelend liep ik erheen. Na een tijdje meende ik, heel vaag, ook het geluid van stemmen te herkennen.

Mensen, dacht ik, dat is goed nieuws.

Het kwam geen moment in me op dat ik mij daar wel eens verschrikkelijk in kon vergissen... ■

Wordt vervolgd

Nieuwsgierig geworden naar de afloop? Op zondag 24 oktober kun je tussen 08.00 en 10.00 uur tijdens Vara's Vroege Vogels op Radio 1 luisteren naar het vervolg. Uitzending gemist? Geen nood; alle afleveringen zijn terug te luisteren op www.vroegevogels.nl.